

15094
Л. С. НОКАЃИИ

РЕВМАТИЗМ

Кови кѣга дѣди-и
1 9 2 9

~~1129-9~~

Врач Л. С. Кокаын

К8ми-3

2-732

Ревматизм

Гос. Публичн. Б-ка
1929. • 67
Об. яз. Лигр.

Комі-яга лезан ін
Сыктывдінкар—1929

Типография Коми Издательства
г. Устьысьольск Коми области
Облит № 486   Тираж 2.500.

Ревматізм.

Сустав да чіг-јај (мышцы) вісёдыг ревматізм-вісёмтё јёзыд тёдёны зев важыгань. Тажё вісём-ыс вісёддё зев чорыда да дыр уна со-гурс ужалыг јёзёс. Локвісём, чакотка да тракома вісёмјас өні шуам ужалыг-јёз-пёвса (соціалнеј) вісёмјас-өн, сёвет-власт черыда бостёіс вермазны накөд. Ревматізмд өнөз - на кольё бокө, а сіјё зев јона паскалёма јёз - костад. Медса - јона сіјён вісёны гөль-јёз—крестана да робочејјас. Гөль-јёзлы тырмытөмысла лоө овны көзид ва - руа, пемыд керкајасын, кытчө прамеја југыдыс оз пырав; лоө ужавны ва-вылын лібө ва-пійн, пёс-інын да төв-јылын, сіз возё. Сецём-інјасад ужалыг јёзыд кын-малёны, прөстудітчалёны. Прөстуда вісёмјасганыд сесга најө бөрынас вісёмёны чорыда вісёдыг лібө дыр вісёдыг ревматізмөн.

Статісётка лыдпасјас-герті тајё вісёмнас вісёны медса-јона крестана-пёвсыг: кер - лезысјас, кер кылөдысјас, вөралысјас, чері кызысјас; робочејјас да служашцејјас-пёвсыг: көрттуј-вылын ужалысјас, руда-перјан-заводјасын, көрт-вөчан заводјасын ужалысјас, пабрік - заводса гырыө-пачјас-

бердын ужалыгјас, дортчыгјас да сїз вожд. Сїз-кө ревматїзм вїгөм мед-јона вїгөдө ужалыг јөзөс, кодјас ужалөны ывла-вълын, ваын да бї-дорын. Ревматїзм—ужалыг-јөз-пөвсса вїгөм.

Богтам мїјан комї крестаналыг ужалөмсө да олан-інсө. Керка-пыщкөсыс налөн пемыд, гемјананыс олөны өтї вежөсын төлын көт гожөмын морт 6--10-өз. Вежөсыс ва - руа, өшїңјассө оз-ї вогтавлыны, вежлавтөм сынөдыс вежөс - пыщкас абу сөстөм. Сегга сен - жө - і пуөны-пөжалөны, чадїтөны, когтөны ужалан ва-көлүсө, көмкөтсө. Ылынжык өїктјасыг щөкыда - на адзан керкагыныс кукаңјасөс, ыжјасөс. Тащөм олан-інјасыс јона отсалөны јөзлы ревматїзмөн вїгмыны.

Ужалөны комї-јөз бара-жө тајө вїгөмнас кок-нїа вїсман-інјасын. 210 сурс комї јөз-пїыг 50.320 мортыг уна ужалө ($\frac{1}{4}$ паж јөзыс) кер пөрөдан-ін-ын да мукөд - пөлөс бокуса сөкыд уж - бердын. 1926 - 27 воын кер - пөрөдан - інын ужавлөмаөс 12.736-кымын морт, кер-кыскалөмаөс 11.675 морт, кер-кылөдөмаөс—13 485 морт. Пес-кералыгјас вөлөма—3 533, шпал - бердын ужалыгјас 3.486, вөралыгјас 4.443, черї-кыјыгјас 1.550, төчїла вөчыгјас—13 морт. Тајө став јөзыс келалөны лым-пїын да ва-пїын, лбө көңыд төв-јылын, зер - улын. Уэлөны вөр-керкајасын-пївганјасын. Вөр керкакыд өшїңтөм, пемыд, гөгөр бус да һајт, ломтыгөмысла щын, чад, верман колмыны да с. в. Унаыг вескавлө уэлдыны ывлавылын, көңыд, ва му - вылын, паскөмјас оз пөртчывны. Паскөмыс ужалї-

гас кѳтагѳ пѳгалѳм-вѳсна, зерѳн, ваѳ услѳм-пон-
да да с. в. Пазкѳмсѳ вежлалѳны зев шоча, сы-
вѳсна паскѳмныс налѳн бура оз - і когмыв. Кок-
јасыс, кіјасыс, мышныс кѳтасѳм-бѳрад, лѳбѳ лун-
куѳала коскѳѳ лымјын, ваын келалѳм-ујалѳм-бѳ-
рад кынмѳ. Ва паскѳмсѳ костѳны кражја бѳ-дор-
ын. Кокньсѳ костѳны пѳртчасны - да: ѳтаргањыс
лымјыс кынтѳ, мѳдаргањыс вѳвті жарысла сотѳ.
Таѳѳм-інјасын ујалѳмысла, пѳг-да кѳѳыд вежла-
гѳм-вѳсна јѳзыд частѳ вѳсмѳны бѳд-ѳікас кынман
вѳгѳмјасѳн (прѳстудаѳн), сы-бѳрын кокња вѳсмѳны
і ревматѳзмѳн. Вѳсмѳны чѳг-јажјас (мускулјас) да
суставјас.

Гіктјасад јѳзыд јона-на вѳсмалѳны і ас пемыд-
лунныс-вѳсна. Тѳв-шѳрын вѳсыг-јѳз јенлы ескыг-
јас ас пемыдлун-вѳснаыс (колѳкѳ агныс вѳѳѳны
ревматѳзмѳн) купајтѳѳны ва-вежѳдѳгѳн јукмѳсын
(јѳрданын). Кѳсјѳны корсны справа, сѳмын јон-
жыка вѳсмѳны. Сѳѳ-жѳ пывсысјас унаѳг пѳг-выв-
ыс нарошнѳ пывганыс петалѳны лымјын туп-
ласны. Тајѳ сѳѳ-жѳ вѳчѳ мортлы омѳльтор. Абу-кѳ
агтѳ сы - вылѳ велѳдѳма воѳыгањжык, сѳѳі друг
кынтысны оз ков. Пѳг-вылыг кѳѳыдѳ друг-вужѳм-
ыд абу бур, ѳдјѳ верман вѳсмѳны кынтан вѳгѳм-
јасѳн, прѳстудѳгѳчыны, вермас кувтѳѳ лоны. Овлѳ
нѳшта, страда-дырјі ужалѳгјасѳн пѳг-вылѳ јуѳны
кѳѳыд клуч-ва, — тајѳ бара-жѳ абу бур.

Прѳстудаыд ачыс абу ревматѳзм - вѳгѳм дај
ревматѳзмыс оз прѳстудагањ ло, сѳмын прѳстуда
вѳгѳмыс отсалѳ ревматѳзмѳн вѳсмѳны. Областувса

қоңвиқалун-кутан жүкөдлөн чүкөртөм лыдпасјасыс петкөдлөны Коми областыг тајо вiгөмөн јөз-лыдсө:

Еолас	Острей суставней ревматизм	Куғаа вi- гөдыг сус- тав ревма- тизм	Чиг-јай вi- гөдыг рев- матизм	Мукөд та- щөм-өикас вiгөмјас	Старыс
1926	1.244	2.563	9.451	3.683	16.941
1927	1.508	—	9.040	4.060	14.608

Коми Областын, острей да куғаа вiгөдыг ревматизм-вiгөмјас јона паскалөма јөз-костас. Мыјла унаөн вiгалөны—лоі вiставлөма-нын.

Быд өиктын, поёо шуны, быд крестанын семја-пыщкыс сурө өти мортыд, кодi ветлис доктор-динө, либө сугед-динас норакны лыјас либө суставјас јукалөмыг, сiқ-жө кiјас да кос-вiгөмыг. Крестанынын ачыс ферг оз-на быд-кадө вермы щук шуны кущөм вiгөмөн вiзө, сөмын унжыкыс вегкыда шуө „прөстуда“-пө. Нольөд жүкөн-јөзыс сетыг вегкыда вiгалөны: вiсми-пө кынмалөм-вөсна, кынмалөмгааныс сөгга i вiгө ревматизмөн.

Мiјан Областкөд ортча губерњајасын, көни ужалан-ногыс да олөм-ногыс јөзыслөн мiјанкөд өткөф, ревматизмөн сiқ-жө вiгөны зев унаөн.

	Војас	Сустав- ревматизм	Чир-јаз вигёдыг ревматизм
Вјатка губернь.	1924	9.570	35.740
"	1925	11.477	50.003
Северо-Фынса губерњаын	1924	2.592	9.218
"	1925	5.799	14.660

Со мыјдта јёзёс мучитё тајё куџаа (дыр) вигёдыг вигёмыс, унаён пёрёны китём-коктём калёка-јасё, унаён кулёны. Медга-јона ревматизмён вигёны савеј пёрнеј јёз ар 15-35-јас, мед-том џонвџалуна олан кадас. Вигыг јёзыг оз вермыны ужавны, ужавтёгыг виџму-овмёсыс налён (крестьянлён) кигёё. Сесега-ёд вигыг-јёзтё колё виџны, вердны дај бурдёдны. Уна ёём государство виџё больничаясё, лекарествојасё, курортјас-вылё да сиз воџё. Унаён вигём-вёснаыс колёны немыс-кежлё инвалидён. Најёс бара лёё виџны-вердны государстволы. Стракујтчан-јукёдлён лыдпасјасыс вигталёны: 1896-1899 војасё—1000 инвалид-пигыг пёрёмаёг калёкаё 62 мужик да 85 нывбаба дыр вигёдыг ревматизмён вигём-вёсна.

Лыдпасјас бура петкёдлёны: ревматизм-вигёмён мед-јона вигёны ужалыг јёз — гольџыка олыг-јёз. Тајё вигёмыскёд колё бостгыны вермагны мукёд-

сікас жөз-пөвсса вісөмјаскөд (локвісөм, чакотка, тракома)-моз-жө. Вермасны бурдөдчөмөн да вісөмөмыс воғыв вичөсөмөн. Бостғыны тая ўжас колө став-жөзыслы, Һе сөмын государстволы.

Мыј сіјө ревматізмс да кыс сіјө лөб.

Ревматізм вісөмтө (шуөны і жукалөм вісөмөн) төдөны зев важысаң. Ревматізм-кывјыс—греческеј кыв-„візывает-лебалө“. Мі шуам ревматізмтө шыб-ласан-ветлөдлан вісөмөн (шыбласө ўтілаыс мөд-лаө). Ревматізмөн вісан-інјас: суставјас, чіг-јаяјас, јона өдөны (воспаленне), јешщө-һин чорыда вісөны чорыда вісөм нуөдигөн. Сустав вісөдыс-ө, чіг-јаяј-вісөдыс ревматізм ө вісыс мортлөн төдмалөны вісөдөм-сертыс. Овлывлө ревматізм-вөсна вісөмөны һервјас.

Лыјас жукалан да суставјас жукалан вісөмыд ем уна-сікас, сөмын быд жукалан вісөм оз поң шуны ревматізмөн. Ревматізмд аслыс-гама вісөм. Кор суставјас, чіг-јаяј, лыјас, лөбө һервјас вісөны кымалөмсаң-прөстудасаң, сек сөмын поңө шуны ревматізмөн. Суставјас-кө вісмасны мукөд вісөмјас-вөсна, шуам: скарлатина, тиф, віра мыт, триппер, чакотка да мукөд вісөмјас-вөсна, сек жукалан-вісөмыд абу ревматізм.

Висөмтө вескыда төдмавны (кущөм вісөмөн вісан да мыјла вісөмыд) колө быд вісөмігөн петкөдлыны докторлы. доктор сөмын вермас вескыда віставны, кущөм вісөмөн вісан.

Мыҗла вiсмöны јöзыс тајö аслыс-гама вiсмöнас—ревматiзмөн, наука оз бура төд. Ем уна-пöлс сорнiјас тајö вiсмö-кучтаыд. Велöдчöм-јöз быд-ногөн төдмалöм-мысты тајö вiсмöсö унжыкыс шуöны кöлаган вiсмöсөн (инфекционная болезнь). Сöмын-пö сылы пагкавнысö колö аслыс-гама кад-јас да морт вiр-јајлөн (органiзмлөн) тајö вiсмöсö кокнiа примiтан-гам (предрасположение). Вiсмö-вöчысö да новлөдльсö öнoç-на абу адқöмаöс. Быд вiсмöлөнemasлыс-пöлсö зараза, мөд-ногөн-кө мiкроб (ловјаловјас). Мiкробјас зев поснiдiкöс. Мiкроскоп-пыр вiçöдiгөн најöс сöмын поçö адқыны.

Важысаң-нiн төдмалöм-сертi ревматiзмөн вiсмöны горш вiсмö-бöрын (ангiна бöрын). Учоннејјас каçалöмасç: быд 100 ревматiзмөн вiсыç јöз-пиыç—80-ыс вiслöмаöс ревматiзмнас вiсмытöç—горш вiсмöмөн. Та-сертi чајтöны ревматiзмыд-пö кöлаган вiсмö Сiç-кө вiсмöдыыс (мiкробыс) шедö да пырö мортыдлы ныр-пырыс лiбö вом-пырыс, горш вiсiгас да насмока-дырјi Прöстүдаыд, кор мортлөн вiçö горшыс, насморк, вiçö јурьс да с. в., зер-улын кöтагöм-вöсна, лым-улын ваын келалöм-вöсна, уль му-вылын кујлöм-вöсна, пур-вылын кьвтiгөн да сiç воçö, секи мортлөн вiр-јајыс (органiзмьс) слабитö, секи сiјö вiр-јајö кокнiжыка вескалö да вiçöдö ревматiзм вiсмö.

Кöçыда-шоныда вежласан-инын олöм-вöсна мортлөн çоңвiçалуныс локмö, мортыд лöб слаб-жык, јонжыка вермö вiсмыны быд-сiкас кыммöм-вöсна вiсмöјасөн, бöрынас ревматiзмөн. Öнi бура

тыдало, оз прөстуда-вөсна вісмы мортд ревма-
тізмөн, а прөстудаыс сөмын отсало ревматізмнад
вісмыны.

Унжык велөдчөм јөз шуоны, реватізмлөн-пө
заразаыс, оз мукдд көласан вісөмјас-моз мөда-
мөдлы вуж. Овлывлө, өтi гемја-пыщкын вісөны
ревматізмөн 2-3 морт, сөмын најө абу мөда мөд-
гаыс вісөм вужөм-вөсна вісөмаөг, а вісөмас
өтi ва руа патераын өлөмыс, өткоф-інын ужалөмыс,
өткофа кынмалөмјас-вөснаыс да с. в. Велөдчөм-
јөз нөшта шуоны, морт-вiр-јајлы-пө ревматізмөн
кокнiа вісөм-гамыс (предрасположение к забо-
леванию) вермө вужны бат-мамгаң (наследствен-
ным путем). Тајi чајтөны со мыјла: овлывлө өтi
гемја-пыщкын пөштi ставыс вісөны ревматізмөн.
Өтi ыжыд больныча Германiјаын лыфдөма, төд-
мөдөма да 246 ревматізмөн вісыс морт-пiыс 35% -
ыслөн ревматізмөн-вісөны рөдвужыс; 71 вісыглөн
вісглөмаөг сiр-жө i бат мамыс.

Өтi гемја-пыщкын унаөн тајө вісөмнас вісөны
дөрт i өткоф уж-бердын ужалөмла, өткоф олан-
інын өлөмла, өтмоза быдөн кынмавлөны-да с. в.
Вiглывлөнн насмокаөн да горш вісөмөн чөла-
дыд i бат-мамјасныс. Сөмын бара-жө та-вөсна оз
поз шуны, мыј ревматізм вужө мөда-мөдлы.
Сiр-кө ревматізм абу бат-мамгаң вужыс (наслед-
ственней), сөмын ревматізмөн вісыс бат-мамлөн
чөладыс векжык өвлөны лок чоңвiзалунаөг.
Iчөтгаыс најө вісглөны горш вісөмөн, насмокаөн,
томыгаң чөладлөн тајө вісөмјас-вөсна локмө

чоңвиңалуныс, кодї-ї востѳ ревматїзмлы вїсмѳднн тужсѳ.

Повѳѳм - вѳсна, јона скѳралѳм - вѳсна, јона муѳѳм - вѳсна, шыгјалѳм, тырмытѳм - вѳсна, гѳла-олѳм—отсалѳны вїсмнн ревматїзмѳн. Мортнлн кѳѳ і оз лѳгав олан-їныс (кѳзыд лїбѳ шонн) сїјѳ олан-їныс ачыс оз-вермы вїсмѳднн сустав-јастѳ. Ревматїзмѳн вїсмѳны кѳзыда-шоннда повод-ѳа (клїмат)-вѳсна сѳмын сек, кор ташѳм клї-матыс вермѳ мортѳс вїсмѳднн прѳстудан.

Прѳстудан вїсѳны медга-јонасѳ арын, тѳлын да воѳ тулысын. Медга уна ревматїзмѳн вїсыгыд овлѳ сеңтабр тѳлысган да мај тѳлысѳѳ, сїјѳ кад-јасас поводѳаыс вежлагѳ-да.

Сїѳ-жѳ ревматїзмѳн вїсмнн отсалѳ васѳд-їнын олѳм. Емѳс сїктјас нур-бердјасын. Сен сынѳ-дыс векжык ва-руа. Ва-руа-їнын мортнл вермѳ регыджык вїсмнн прѳстудан.

Сѳкыдтор новлѳдлѳмјас - вѳсна, сѳкыда уѳа-лѳм - вѳсна, угѳмѳн лїбѳ кучкѳмѳн дојмѳмјасла уна ветлѳмла кї-кок суставјас мортлѳн слабїтѳ-нн. Суставјас слабїтѳмла морт бара-жѳ кокнїа вермѳ вїсмнн ревматїзмѳн. дојмылѳм суставјас зев кокнїа вїсмѳны ревматїзм вїсѳмѳн дај рев-матїзмнас вїслѳм суставыс бурдлѳм-бѳрас вермѳ бара вїсмнн да јонжыка вїсѳднн.

Ревматїзмѳн вїслывлѳны чельадјас ар 5-6-ган. Тајѳ вїсѳмыс мортѳс вермѳ вїсѳднн унаыс нем-чѳжнас.

Ревматизм вѣгом позѣ јукны кујим-пелѣ: 1) сус-
тав вѣѣдыг, острѣј форма ревматизм, 2) куѣаа-вѣѣ-
дыг сустав ревматизм, 3) чѣг-јај вѣѣдыг ревма-
тизм.

Суставјас.

Кушѣм вежѣмјас овлѣ суставјасын ревма-
тизмѣн вѣвѣгѣн, буржыка гѣгѣрвоан ѣѣвѣѣа сус-
тавјас мортлыг тѣдмалѣм-бѣрын. Суставѣн шугѣ
торја лыјас ѣтлаасан-ѣн. Сѣјѣ ѣтлаасан-ѣнтѣыс лы-
јасыс вѣрѣны. Сојын ѣтлаасѣ кыклы (гырдѣа);
кодын ѣтлаасѣны ѣаѣвеј-лы кокчер лыкѣд (пѣѣѣс).

Лыјас ѣтлаасан-ѣнјасѣд—гырдѣајасѣд ѣ пѣѣѣс-
јасѣд кѣ-кок мортлѣн вѣрѣ. Лыјас ѣтлаасан-ѣнас
ем щѣель, (кост). Сѣјѣ щѣельлыс бѣд бокгањ туп-
кыгѣма сѣставѣн—мѣшѣкѣн-моз. Тајѣ мешѣк-коѣ-
куыс зев топыда сѣбѣѣма ѣтлаасыг лы помјасас.
Пыщкѣс бокыс тајѣ мешѣк-коѣ куыслѣн вѣвѣѣѣма
вѣснѣѣѣк куѣн, тајѣ вѣснѣѣѣк куыс вѣчѣ аслыс-
сама маѣ. Маѣыс мавтѣ лы-помјассѣ, мед најѣ
лѣыда да кокнѣа вѣрѣсны да мед оз нѣртчыны.
Богтам ѣѣлега. Чѣрссѣ-кѣ ѣѣлегаыдлыг он мавт
сѣрѣн, ѣѣгѣѣѣн лыбѣ маѣн, ѣѣлегаыд кутас ѣурт-
ны, сѣкыда кутасны бѣвјасыс (кѣлесајасыс) бер-
гавны. Мавтан-кѣ бѣвјыд кокнѣа бергалѣ, оз ѣурт,
ѣыржык оз пазав. Сѣѣ-жѣ ѣ суставјасыд ужалѣгѣн, му-
нѣгѣн вѣрѣны. Мед еzkѣ лыјаслы вѣлѣ лѣзыд, кокнѣ да
мед лы-помјас ез вуштысны, аслыс-пѣлѣс маѣыс
ѣ вѣѣ. Лы-помјасас, мукѣдлаас кык ѣтлаасыг лы-
јас-шѣрас ем гѣч (хрящ), ѣѣбыд пѣдушка-коѣ. Сѣјѣ

гөчјасысв іңоны лыјассө кучкысггјасөн, зөркнйт-
чигөн, гөкыд-торјас лептігјасөн, мед лы-помја-
сыс јона топалігас ез жугавны јорта-јортас.

Тайө кујім-торјыс: 1) кык лы-кост мавтыг
мазыс 2) лы-помјассө гартыштыг мешок - кофыс
да 3) суставса гөчыс, ембө быд суставын, көт-і
муртса вөрыштөны лыјасыс.

Мыј лоө суставкөд ревматізм-дырјі.

Ревматізмөн вігмөм суставлөн мешөк-коф ку-
чик-пыщкыс өдө (воспалытчө) да пыктө, еж - вы
лас лөоны аслыс-гама зев поснідік пјатнајас,
чутјас, сеті неуна вір петлывлө. Öдөм-пыктөм-
ысла мешөк-коф-пыщкас лоө вывті уна мазыс.
Тайө ставтор-вөснаыс торкөоны лы-помса гөчјас-
ыс. Вісыг суставјас-дінса јайыс, сөнјас да мукөд
көртөдјас пыктыштөны-жө, щөщ вісөны, на-дінө
вірыс унжык локтө, гөрдөдөны, відлалігөн віган-
іныс кі-улын пөг коф, дојмө. Сы-вөсна вігыг су-
став-діныс ставнас вічөдныд пыктөма, гөгөрыс
гөрдөдөма, дојмө. Вөрігас суставјасыс-лощкакы-
лөны, зуртөны лы-помјасыс мөда-мөд-дінас ін-
мөмла, гөчыс торкөөм-вөсна да маж-коф мавтас-
нас мавтөөм торкөөмла. Мавтастөм тельга-тај
кутас зуртны да' лока бергавны, сегга не-кадө
кіссыны. Сің-жө овлө суставкөд ревматізмөн ві-
гөм-вөсна.

Кызі ревматизм вiгöдö суcтавјасöс.

Суcтавјас ревматизмөн вiгмöны уна - ногөн. Medга-чаcтö заводитчö горш-вiгöмгаң (ангинагаң). Сегаң заразаыс вужö суcтавјасö. Некемын лун-бöрын суcтавјас пыктöны да јона вiгöны. Мукöд-дырјыс пыктытöңыс мөрттö бiјалö да кынтö, а кор быттö мортыд муқöма, жујалöма, быттö быд-латi сылөн вiгыштö сы - бöрын i вiгмöны суcтав-јасыс. Medга - јонаcö торкөоны гырыг суcтавјас кокјасыг (пiқöс, коклөк), бöрынас i мукöд суcтав-јас. Кокнiжыка вiгöдiгөн торкөоны cöмын 2-3 суcтав, cöкыда вiгöдiгөн вiгмöны пöштi став суcтав-ыс, овлö, вiгмöны-i мышку - лыјас, морöс - лыјас, щöка лыјас-да. Сегза вiгöмыс четчалö öтiк суcтавыг мöдö. Öтiк суcтав вiгö-на-а, вiгöмыс вужö-ма-нiн мöдлаö. Воқвыв вiгмöм суcтавын пыкöсыс codö. Сегза вiглöм суcтавјасыс бурдлöм - бöрас вылыг пыктавлöны. Тајö суcтавыг суcтавö леба-лöмыс ревматизмлөн овлö cöмын мед-воқза оcтpeј-фöрманас вiгöдiгөн. Та - вöсна јöзыд шуöны рев-матизмтö „лебалыг ревматизмөн“. Вiгыс суcтавыс овлö јона пыктöма, пöг, муртса кытчöкö iнмöд-чöмыг вiгö, суcтав - бердса ежвыв кучiкыс гөрд. Уна суcтав вiгiгөн вiгыс - морт кiјлö, оз вермы сувтны, быд iчöтiка вöрөдчöм вöчö дојмöм. Вi-гöны-кö ревматизмөн пiқöс суcтавјас—вiгыс кујлö аслыс-гамөн: кујлö мыш-вылас, нужöдчöма, нуна куcиңтчыштöма бекjöдыс да пiқöсöдыс кокјасcö,

кок-лапајасыс виқоддөны ортсалаң да кусынтчышт-
гөмаё кок-пыдөслаһыс.

Кор мортлөн друг-моз виғмөны пыктөны уна
сустав, секі морттө бијалө, жарыс овлө 40⁰-өз
(зоһвиға мортлөн жарыс овлө 36.5⁰-37⁰). Ви-
сөнлөн тпкөмыс лоас щөкыджык. Виғыс мортөс
бијалас, јона пөгалө, кучікыс Һылөмлаис лоас ва.
Пөз Һылөмгыс петө шома дук. Пөгалөмысла еж-
выв кучікыс виғмө, кигтө гөрдөн—ичөтік пластөн-
пластөн. Јона пөгалөмысла, мортлөн куңыс зев
еща. Паметыс виғыс-мортылдөн оз вежгы (сөмын
торкывлө јурвем виғэм-вөсна). Кыв-вылыс лөб
јежыд, гојны оз чөсты, пөгалөм-вөснаыс јона
јуктөдө. Лоптыс (селезенка) шујгаладор - боктыс
ордлыјас-улас содыштө, пыктыштө. Острей сустав-
виғөдыс ревматизм-бөрын торкывлө сөлөмлөн зоһ-
виға ужалөмыс (порок сердца). Лыдпасјас-герті
ревматизм-вөсна сөлөмлөн-зоһвиғалуныс ғырыг-
јас-пыг торкөма 35%-ыслөн, челафлөн—60-80%
став виғлөм јөз-пыг. Medea јона торкө сөлөм-
лөн зоһвиғалуныс том-јөзлөн. Солөмыс торкө ви-
сигас первоја вежалун-понас, лыбө мөд вежалун
завоитчигас.

Ревматизмөн виғэм-вөсна виғмө јурвем, ревма-
тизмјаснас отравитчас-да.

Јурвем виғмигөн мортөс зев јона бијалө, 42⁰-өз,
виғыс кутас сөрны (мөдвөјпны), сырмө (војтөв
кыскалө), паметыс вошө. Јурвем виғөмыс-вөсна јөз
кулөны. Нөшта ревматизм-бөрад һервјас виғмөм—

невралгія, овывлө јөҗмытөз, верман сінтөммыны, гінса Һерв торкөбм-вөсна.

Острей формаа ревматізм кысгө 5-6 вежалунөз. Сөмын вісөмыс вермө лоны унаыг. Ревматізм-вөсна кулөм шөркөфдема овлө, став вісыг јөз-піыг 1,5—4%. Ревматізм вісөм-вөсна мукөд-пөлөс лоөм чорыд вісөмјас, дерт, кості-жө жеһмө-дөны мортлыг немсө.

Куза-вісөдыг сустав-ревматізм.

Куза-вісөдыг сустав-ревматізм вермө лоны острей ревматізмсаһ, лоө і не сыыг. Вісөмынд отсалөны: прөстуда, көзыд ва да ва - руа - піын олөм, лымја-ва-піын ужалөм да сіз воэө.

Тажө вісөмыс овлө олөмажык-һын јөзлөн— ар 40 60-өз. Острей ревматізмыс олөма јөзлөн пөшти оз овлы, овлө ар 15—35-өз. Острей ревматізм-дырјыд частө вісыглөн торкөө гөлөмыс. Куза-вісөдыг сустав-ревматізм-дырјі гөлөм торкөөмыд зев шоча овлө.

Суставјаслөн торкөөмыс куза-вісөдыг ревматізм дырјыд. острей - ревматізм - дырјі - дерті јонжык дај сіјөс зев гөкыд лөчитны-бурдөдны. За-водітчө вісөмыс һөжјөһкөһ, первојсө ачыс морт-ыс бура оз төд. Первојсө вісыгыд норавлө, суставјас-пө вісөһы, оз бура һукласны (пізөсөд, гырдаөд).

Быд поводда-вежгігөн суставјас-вісөһөны јонжыка. Вісыг мөртыд вісталө: „кокөс-пө јукалө—

зермас“, бытё-кө барометр. Зермөм-возын сус-
тавјас јонжыка вісмөны, бур-повоџа-возын-жө
вісөмыс лөныштлө. Тајө ревматизм-дырјыс сус-
тавјас торкөоны јонжыка: суставјасыд пыктөны,
јона вісөны повоџа вежөгјасөн, лым да зер-
возын. Вөрігас суставјасыд зуртөны, лощкакылө-
ны. Мукөд суставјасыс јона торкөоны да вісыгыд
нөтө оз кут вермыны ветлыны. Овлө, лы-помјас-
ыс зикөз јитчөны, быдмөны, оз кутны вөрны,
мортыд інвалід-коџ калекаө пөрө. Сесга вісан-
суставјас зев кокніа вөрзөны. Вісыгыд јона візө
вісан суставјастө, сы-вөсна вісан-інса јайыс (мыш-
цы) шөјтчө; ужавтөгыд слабітө, јона зөламмө
(муртаснас), кучікыс лоө вөснөд, чүкрагөма, сег-
га кокніджыка вермө вісмыны быдгама кучік ві-
сөмјасөн (екземаөн да мукөдөн). Тајө-куза вісөд-
ыс сустав-ревматизм мортөс вісөдө зев дыр, кыс-
гө уна војас, вісөдө кор јона, кор омөлжыка—
кадјасөн.

Чіг-јай (мышцы) вісөдыг ревматизм.

Тајө вісөмсө јөзыд сіз-жө шуөны— „прөстуда“ -
вөсна. Шуөны со мыјла:

Быд-пөлөс ревматизм вісөм кылө повоџа веж-
гөм-возын. Зера да көзыд повоџајасө дојмөмыс
кылө јонжыка. Гөжөмын вісөмыс бытёкө дуг-
дывлө. Вісыгјасыс агныс вунөдөны: тулыс-арнад-
өд налөн став-ужыс зер-улын, ва-бердын Шонді
секі оз-на бура шонты. Нөшта сетчө содтан өб-
кыда ужалөмсө, тырмытөмсө гөлжыка олыс крес-

таннлыг-да гөгөрвоана лоо. Секи, ферт, сылөн
зонвиңалуныс жебмө. Слаб зонвиңалуна мортыд
лонжыка висмө быдгама-пөлөс көлаган-висөмјасөн,
сіз-жө-і ревматизмөн. Чіг-јай висөдыг ревматизмлыг
заразасө (микробјасө), остреј да куға-висөдыг рев-
матизмјаслыг-моз абу-на жө адқомадө. Ревматизм-
өн висігөн торкөоны щөщ сы-гөгөрсә кос сөнјас
(сухожилья), чіг-јайсө вевттан кучікјасыс, лывыв
кучікјас да сіз воқө.

Ревматизмөн висыг чіг-јай (мышцы, оз јона
вежыны, сөмын јона висөны. Сы-вөсна торкөоны
нервјас. Мукөд велөдчөма-јөз шуоны, чіг-јай ви-
сөдыг ревматизм-пө, сіјө кор висөны сөмын-чіг-
јайјасыс (мышцы). Нерв-висөдыг ревматизм-пө сіјө
бара аслыс-пөлөс висөм. Унжык велөдчөма-јөз чіг-
јай да нерв-висөдыг-ревматизм лыдөоны өті ви-
сөмөн.

Чіг-јай висөдыг ревматизмөс верман төдны сө-
мын чіг-јай јона висөм-вөсна.

Вісан-местәјасөд кучікыс оз гөрдөд, оз пыкты,
абу пө мукөдлаті-серті. Висөдөмыс зев аслыс-га-
ма. Висөдө кокніфіка, дојмөмјас овлөны сөмын
кор јайјасыс вөрөны ужалігөн, ветліг-мунігөн. Му-
көд-дырјыс дојмөны-і вөртөг, ужалөм-бөрын, по-
вофда-возын да сіз воқө. Тәјө ревматизм-дырјі
висыгјаслөн щөкыда овывлө насмука, горш-висөм
(ангіна), бронхіт (тыјасө пыран трубка висөм),—
ставыс заразаа (инфекционные) висөмјас. Висыг
морттө јона біјалө да кынтө. Чіг-јай висөдыг рев-
матизм вермө лоны уна-ногөн. Сы-вөсна - і висө-

дöмыс вермö лоны уна - пöлöс. Medга частö вiс-
львлöны епина-ыввса, лопаткајас-дорса, пельпом-
ыввса, ыли-ыввса јажас. Сыли - ыввса јај да јур-
бокса јај ревматизм вiсöм-вöсна торкывлöны.

Секі мортыдлөн јурсö бергöдигөн сылыд јона
дојмö да сiјөн јурсö век гежöда iгежöда бергöд-
лö, та-вöсна чiг - јажыс оз кут вермыны ужавныс-
да, морт лоö пöла - јура, кос - сылиа. Ревматизмөн
вiслывлöны косјас. Кос ревматизмөн вiсмö зев
ödjö да зев јона. Мортыд час вiт - квајт воҗжык
вöли вермö дöзыда, дојмöм кывтöг вöрны, а вi-
сöмыс богтiс-да, ез кут вермыны сувтны улöс-вы-
лыс, сецöмöҗ.

дојмö коскыс. Мортыд öдва терпитö вöрҗöдчiг-
јасын, вольпагö водигөн. дојмöм-вöснаыс сегга кыҗ
вермö, сiҗi-i вiдчiсö вiсан-iнјасö вöрҗöдöмыс.

Татчö колö шуны: чiг-јажаслөн вiсöм оз сöмын
ревматизм - вöсна овлы, најö вiслöны i мукöд-сi-
кас вiсöмјасыс. Оз поҗ вiгыс јöзлы асланыс чај-
тöм-гертi шуны: „менам-пö ревматизм“ да асланыс
чајтöмлы ескыны, колö кыҗ верман регыджык,
енотчытöҗ мунны доктор-дiнö, медем вiсöм пас-
кавтöҗыс уфiтны лечiтны.

Ревматизм чельадлөн.

Ревматизмөн вiсыс бат-мамлөн чельадыс лöбны
слаб зöнвиҗалунаöс, ревматизмөн кокнiа вiсмысöс.

Та вöсна да кöҗыд ва - руа-керчаын, васöд
најт-местаын олöмла, лок, кöҗыд-зера-повофда-
вöсна i лöö чельадлөн ревматизм-вiсöмыд. Чельад-

ыдлөн вiр-јајыс слабжык гырыојас - гертi, налы кокнiа вермö кöласны быдсама заразаа (инфекционныe)-вiгöмјас. Сiјөн i чельадтö ревматизм вiсöмүд боотö öдјö, дај гырыојас-гертi частöжык. Ревматизмөн вiслöм чельадлөн 80 - 90% - ыслөн торкöö сөлöмлөн зонвiчалуныс (порок сердца). Чельадјасыдлыг суствас-вiгöдыг ревматизм неуна мöд-ногөнжык гырыојасöс вiгöдыг ревматизмыс. Первоја вiсман - лунјассаңыс чельад лöоны бытöккö јона муқомаөг, сојны чöстöм вошö, бiјалыштöны 38° - öң. Пöгалöны, ңылöдöны, сыбöрын сезга налөн кутасны дојмыны суствасыс да нöжјөнiкөн пыктöны. Вiсöм - вöснаыс суствасыс озжык торкөавны. Частöжык налөн торкöö ыли-лыыс (гола-дiнса гурса-лыыс).

Чельад вiслöны остреј i куға-вiгöдыг ревматизм вiгöмјасөн. Бат-мамлы, чельад-кö вiсталöны, норасöны, суствас вiсöм - вылö да тöдтöм помкатöг-кö бiјалыштöмаөг, колö пырыг-пыр-жö најöс петкөдлыны докторлы. Оз ков вунöдны: ревматизм вiгöмүд зев сөкыд вiгöм сы - вöсна 100 чельад-пыыз 80-ыслөн торкöö сөлöмыс немыскежлö. Кадын-кö тöдмалан вiсöмсö да пырыг-пыр-кö бөзтган, кың колö бурдöдны, верман мездыны чельадтö нем-чöжга сөкыд вiсöмсыс.

Ревматизм-код вiгöмјас.

Суствасыд оз сöмын ревматизм-вöсна вiсмыны. Мi тан огö кутö гiжны быд вiсöм - жылыг, кодјас-вöсна вiсмöны суствас. Сöмын индыштам

отка чорыджык вiсiмјассi кодјас-вiсна вермiны сiз-жi торкыны сунавјасыд.

Сунавјас ревматизмiн-моз вiсiмiны медса-јона локвiсiмiн вiсiм - вiсна. Локвiсiм сiз - жi уна сунав отпырјi пыктiдi, јона вiсiны-дојмiны лы-јасыс, сунавјасыс.

Трипперiн-вiсiм-вiсна сiз-жi вiсiмiны сунав-јас. Вiсiны зев јона дај тајi вiсiм - дырјiыс вер-мiны быдмыны-јiтгыны сунавса лы-помјасыс от-лаi, сунавјас оз кутны вiрны. Медса-частi торк-гiны пицiс да кокля-гiгiрса сунавјас.

Вiсiмсi вескыда тiдны верман сiмын вiсыг-ыдлыс бура-јуасiмiн, ез-i сiјi вiсiлы трипперiн. Сылыс куцiс лiб вiцiдлыны мiкроскоп-пыр, абу-i сен трипперлiн мiкробјасыс.

Сунавјас вiсiмiны-i туберкулозин вiсiм-вiсна. Туберкулозин вiсiгiн мед-воц вiсiмiны беквыв да пицiс-сунавјас. Вiсiмiн-бiрас мортiс јона кынтi. Пыктiны Һерiдјас (лимфатические железы). докторјас тiдмалiны тајi вiсiмсi ренген-машин-аин вiчiм карточка-герти да Пирке-реактивјас-iн.

Сунавјас вiсiмывлiны i скарлатинаи вiсiмiн-бiрын, вежалун кык - мысти вiра - мытiн, кынiм вiсiдан тiфiн да подагра*)-вiсiмјасiн вiсiгјасiн. С i-вiсна колi буржыка тiдмавын, мыжы вiсiны сунавјасыд, кымын регыд верман тiдмавын вi-

---

*) Подагра—локнога пыкiсјас лы-вылын.

өөмтө сымын кокһида да өdjө поөбө бурдөдны,—
верман виэны эонвиэалунтө немьд - кешлө торк-
гөмыг.

Кыэ видчыгыны ревматизм-вигөмыг.

Вигөмсө бурдөдөм - жылыг гижтөэ - вождөр колө
вигтавы, кыэ колө видчыгыны ревматизмөн виг-
мөмыг.

Мед - первој ревматизмөн вигмөмыг колө быд-
ногөн буржыка лөгөдны ужалан-ног да оланін.

Ревматизмөн вигьгаслы да лок эонвиэалуна
јозлы оз ков овны көэыд, ва-руа, лок-сынөда да
пемьд керкаын. Колө кыэкө лөгөдны керкатө,
мед сijө вөлі кос-руа, југыд да ыжыд жырјаса.
Ужалан-іныд-кө векжык овлө лымја, ваа-інын да
көэыда-шоныда вежлаган-інын колө кыэкө веж-
гыны мөд-пөлөс уж-вылө.

Быд-мортлы томысаң колө авсө велөдны кө-
эыдө.

Тажөс вөчны колө со кыэ: туша-пастатө колө
зыравны көэыд ваа куэчышјанөн (кичышкөдөн),
купајтчыны көэыд ваын, да ывла-вывті ветлыны
быдсама повофда-дырјі, өіктјасад кагаөс - кө көс-
јоны петкөдны ывлавылө, төбасны-гартасны пер-
вој јурвывтыс мед оз кынмы. Сізі виэомнад ка-
гајасыд кутасны вигмыны быдсама вигөмнас і
ревматизмнас. Төбөмнас сөмын шыкөдөны кага-
лыг эонвиэалунсө.

Кагаөс первојја төлысјассаңыс-жө (чужөм-бө-
рас) колө быдлун петкөдлыны ывлавылө, сөстөм

сынөддө, көт мед кушом поводфаыс. Сің-кө кага-
ыд ічөтгаыс велалө ывлавылас, көздыдө, лоө жон
зонвіқалуна, озжык кут сетчыны некушом вібөм-
лы. Віслөс жөзлы колө көздыд-дырји новлыны па-
нель (помазеј) либө шерстаннеј (вуруныг вөчөм)
дөрөм-гач куш - јаж - вылас. Узыны колө ыжыд,
жугыд да кос-вежөсын. Пиңјассө, нырсө да гола-
пышкөсјассө вібөны-кө колө бурдөдны, Ныр-пыр
да горш-пыр мед - јона шедө вібөм заразаыд, сі-
јөн і најөс колө віңны сөстөма, зонвіқаа.

Зев кокни кынмыны, прөстуда вібөм шедөд-
ны ужалөм-бөрын пөгалөмөн төв - жылын ва-паг-
көмнас олөмөн. Пөгалөм ва-һылөмөг кучикыд өдјө
көзалө.

Быд гөкыда ужалөм - бөрын пөгалөм - мортлы
колө пырыг-пыр-жө вежны көтагөм дөрөм-гачсө.
Колө сөстөм, кос, шонтыштөм - дөрөм-гачагы да,
пагтагы шоныда. Көздыдө велавтөм жөзлы, код-
јас полөны көздыд төв-руыг да век шоныда паг-
тагөны, колө азнысө һөжјөһикөн велөдны көздыдө:
зырагы көздыд ваа - рузумөн (кузчышјанөн) да
јонмөдчыны физкультураөн. Сек сөмын најө вер-
масны мездыгы быд - вібөмөн кокниа вібөмыг.
Вір-јажтө, зонвіқалунтө өтмоса ічөтыгаң быд-торјө,
быд-пслөс поводфаө велөдөмөн, сөстөма олөмөн,
верман јона вібөчыны ревматизмөн вібөмыг. Сіңі
верман віңны ревматизмыг мортлыг јона колан-
торјассө—суставјассө.

Кызі бурдөдны ревматизм-вигёмы

Јөз-костад ревматизмыг лечитчөны уна - ногон:

1) сола рөсолын купајтчөмөн, 2) виган-инјас-сө көртөлөны псжөм корөг-корјөн, 3) козувкотөн сулөдөм спиртөн, 4) көрталөны пөжөм - пещөрөн, 5) јуөны лыыг вөчөм дөгөф, 6) пыкөс - турунөн көрталөны да мукөдторјөн.

Тажө став-торјыс сетө һеуна кокһөдтор: шон-тө, һебзөдө, јона пөг (һылөм) петкөдө виган-суставыг, сы-вөс-а дсјмсмыс чөлыштө, вигөмыс ралалө.

Ревматизм бурдөдөны уна - ног, зөһеиза - лунсерти да ревматизм-гам-серти. ферт, мед-бура вермас бурдөдны доктор, а һе „тсдысјас“, попјас да көнөвалјас.

Ревматизмтө мортлыг бурдөдөны гырк - пыщсаһыс і кучік - вывсаһыс. Пыщкөссаһ бурдөдөны челлајасөн јуктөдөмөн. Секи челлаыс вескалө впрө да впрыскөд мунө виган-инјасас. Кучік-вывсаһ бурдөдөны мајјасөн зыралөмөн, массажөн (лечитан гимнастикаөн) да електричествоөн, сола да ізтөгср-сора водород-сора рөсов ваннајасөн, аслыс-сікас лечитан-һәјтөн да с. в. Острей сустав-вигөдыг-ревматизм бурдөдигсн вигөсөс колө кујлөдны вольпаоын, кроватыс мед абу көзүд стенадорын. Вигөсөс колө шебравны шоныд-ешкынөн. Слаблаыс да псгалсмысла колө вердны кизер сојан-јуанөн (јаја-шыд, јөв, чай), мед горшыс озжык когмы дај впр-јајас мед лөө ваыс—пөгнас

петом-пыѳдыс. Віган суставсö поѳö тöбны, гартны шоныѳчышжанөн, ватаөн, либö пуктыны шонтан көртöд (компресс), мавтны ихтёоловеј-маѳөн. Таѳнас вöчöмыс дугöдыштö, разöдö вёгöмсö.

Ѕельлајасыѳ ревматізмь јуны сетгöны уна-пöлöс: саліціоновеј натр., саліпірін, атöфан, јоѳістеј-каліј да мукöдтор. Кср кущём зельла вёгылы лöгалö вермас вёставны да щöктыны јуны сöмын доктор.

Куѳа вёгöдыс сустав-ревматізм да чіг-јај (мышечнеј) - вёгöдыс - ревматізмјасöс бурдöдöм неуна сöмын абу öткоѳ остреј - ревматізмöс лечітöмыс. Остреј ревматізмтö бурдöдöм - ногјас-кынѳі куѳа вёгöдыс ревматізмь нöшта зыралöны уна-пöлöс маѳјасөн вёган суставјасöс да јайсö. Медга јона бурдöдöны ихтёоловеј маѳөн. Сегга кучік-вывсаѳ мавтöны канфара - спіртөн, коѳувкотөн сулöдöм-спіртөн, либö прöстеј - спіртөн, скіпідарөн, хлороформөн, беленеј-выјөн.

Ѕельлајасыс - кынѳі вöчöны массаж (зыралöм) да гімнастіка.

Сустав да чіг-јај куѳа вёгöдыс ревматізмјастö мед-јона бурдöдöны быдгама ваннаөн (сола - ва, коѳувкот спірта да с. в.). Крестаналөн куѳа - вёгöдыс ревматізмь ем бурбурдöдчан ін—гöд пöгпывсан. Шонді сіѳ-жö бур бурдöдыс. Шоныдөн бурдöдчöны ѳікöѳ пöртчысöмөн көс-лыа-вылö волсасöм ешкын - вылын кујлöмөн. Ревматізмөн вёсысјаслы шондіөн бурдöдчыны поѳö сöмын гожöм-шöрнас лöн-повоѳѳа-дырјі.

Пӧг лыалыг шондлыг-моз-жӧ бурдӧданлунсӧ
 јӧзыд тӧдӧны важысаҥ - нын. Пӧг лыа - пӧын кок-
 јастӧ поӊӧ виґны 30 минутсаҥ ӧти-часӧӊ — 50-60⁰
 градуса пӧг-дырјі. Сӧмын пӧг-лыаын олӧм-бӧрын
 оз ков кымӧдчыны. Кӧлӧ часжын-кежлӧ тупкаҥ-
 ны шоныд ешкын - пӧӧ да пӧӧӧдчывны. Сола ва-
 пӧын (ведра ва-пӧӧ $\frac{1}{2}$ лыбӧ 1 тув сов пунктӧмӧн
 да 37-40⁰ градусӧӊ (шонтӧмӧн) поӊӧ овны 15-30 ми-
 нут. Тащӧм ваннајасыс бурдӧдӧны виӧмтӧ. Јон-
 јӧзлы поӊӧ ботны 30 ваннаӧӊ, слабжык јӧзлы
 15-ӧс і унжык. Кымын ванна колӧ виґыс мортлы,
 виґталӧны виӧмсӧ-тӧдмалӧм-серти докторјас. Мед-
 га-ыжыд бур куґаа-виӧӧдыс ревматизмыс бурдӧд-
 чигӧн сетӧны ізтӧг-сир-сора водород-сора да сола-
 ваа ваннајас. Сегга бурдӧдӧмыс-кынґі солыс да
 ізтӧгыс да водородыс бытӧтӧ скӧрмӧдӧны (разд-
 ражают) кучік-ыввса кылан ӧнервјассӧ да сирӧ ба-
 ра-жӧ бурлаҥ гинӧны. Кымын уна солыс, сымын
 јонжыка да ӧдјӧ бурдан. Сола-ваа да ізтӧга - во-
 дород-сора ваннајасыд ӧе сӧмын ревматизмыс
 бурдӧдӧны. Најӧ сир - жӧ вӧчӧны бур локвиӧмӧн
 да ежыв кучік-виӧӧдан виӧмјасӧн виӧгӧн.

Сещӧм бурдӧдчана-клучјасыс шузӧны курорт-
 јасӧн. Ревматизмыс бурдӧдан - курортјас емӧз:
 Кавказын, Мацестаын Чорнеј море - дорын. Сен
 петӧ Кавказ - гӧрасыс ізтӧг - сира-водорода - сора
 ключ. Сетчӧ быд во чукӧртчылӧны уна во - сурс-
 јӧзӧӊ ревматизмыс, локвиӧмыс, сӧлӧм - виӧмыс,
 кучік-виӧмјасыс да мукӧдторјасыс бурдӧдчыны.
 Тајӧ курортсӧ быдлаын тӧдӧны став му-пагтала-

ыс. Сола ваа кључјас емөг: Новгородскеј губер-
наын, Стараја-Руссаын Вөлөгодскеј губернаыи—
Тотмаын, Коми облагтын—Сереговын. Тајө кар-
јасас вөчөма - жө курортјас, бурдөдөны ревма-
тизмөн вёсыг - јөзөс. Тајө став курортјасас быд
во мөддөдөны мијан Коми облагыг уна со јөзөс—
крестанаөс да робочејјасөс.

Сереговса курорт.

Серегов-сікт сулалө Јемва ју - пөлөн вегкыд-
вылас, 23 кілометр-сајын Јемдінгаы, ыжыд нөрыс-
вылын. Гөгөрыс міча пожөм јаг. Гожөмын сені
быдлаө сігө (вегкәлө) шөнді, пожөм вөр - дукыс
қоңвічалунтө кыпөдө. Сікт помас ју - бердас ва-
жыгаы сулалө сов - пуан завод. Сола ваыслыг
(сег пуөны сов) 300 во-сајын-на адқөмаөг бурдө-
дан-гамсө вёсөмјасыг. Важ-јөз вёгталөны, кықі
најө бурдөмаөг ревматизмгыс гортас сіјө сола-
ваннајасын оломөн, кор больничаын бурдөдөмјас
налы некущөм бур абу вөчөмаөг.

Өні - на ылыгаы волывлөны бөчкајасөн сола-
ваысла да гортаныс сіјө ванас бурдөдөчөны.

Мед-первој Сереговса сола ва-јылыг вёсөмјас-
ыг бурдөданлун-вөснаыс 1915 воын өтік доктор
јаренскеј земство-возын шуөма, колө-пө Серего-
вө вөчны курорт. Сөмын војна-вөсна да револут-
сіја-вөсна ез вермыны бөстгыны сіјө ужө. Коми-
јөз автономіјаа област лөгөдөмгаы курорт вөчөм-
јылыг бара кутісны сорнітны. Шуісны бөстгыны

вöчны, нiмсö пуктiсны „10-во Октабрса револүт-
сiялы“. Сенi курортсö öнi самей вöчöны: помалö-
ма-ңiн öтi керка (кiрпiч фундамент - вылын), сiжö
керкаас лöб 12 ванна. Таво - жö понагас стрö-
банас кык-судта керка, сенi лöб больнича—50 морт-
лы. Вöчöны качегарка, ва шонтан-iн да ва-леп-
талан-iн. 1929 воын курорт кутас - нiн ужавны.
Областувса ðонвiçалун кутан-жүкöд ыстiс öтi док-
торöс велöдчыны, мед сiжö бура кутас тöдны ку-
рорт-ужсö. Таво - жö заводчöны вöчны сетчö
мöд керка больнича-вылö, 50 мортлы-жö.

Тажö курортас быдлун кутасны вермыны бост-
ны ваннасö морт 200—300-öç. Јона-ö вермö бур-
дöдны сола ваыс, Областувса ðонвiçалун кутан-
жүкöд вöли вöчöма Јенинградын да Мöскуаын
анализ 3-пöв. Быд анализ сетö зев бур жүөр. Гере-
говса сола-ва вермас јона бурдöдны ревматизмыс
да кутас бурдöдны став сöвет-сојуз-пагталаса-
јöзöс. Ученнејас вöчöм анализ (вiдлалöм-тöдмал-
лöм)-кыңзi, тöдмалöм-могыс 1921 воын вöли
Гереговас кабак-керкаö вöчöма 4 ванна (сола
васö ваялöмаöг бöчкајасөн). Ваннајасыс лөкiнi-
көг-i волiны-а, кык-тöлыгөн лечiтчыгыс сенi
вөлöма 99 морт—Комi областыс, Котласыс, Уст-
угыс, Јаренскыс, Совдорыс. Вiгöмeыс бурдöмаöг
61 морт, мукöдыс кодi абу вермöма помавны
бурдöдчöмсö, кодлөн вiгöмыс важ-кодыс-на колöма.

Бурданлунсö Гереговса сола-валыс позö шуны
тöдмасöмөн, збылөн. Кущöм-вiгöмјасыс вермас
бурдöдны тајö курортыс? Сустав да чiг-јај вiгö-

дан ревматизмы, нервјас віоӧмы, нывбаба-віоӧм-
јасы, цынга-віоӧмы, куӑа віоӧды ревматизмы,
ты да горш віоӧмјасы (сӧмын мед абу туберку-
льоз-а). Сіӑ-кӧ, Сереговса курорт мјан комі јӧзлы
вермас сетны зев уна бур. Важӧн-кӧ курортјасын
бурдӧдчлісны сӧмын озыр јӧз, ужалыг-јӧзыд сы-
ылыг везіг ез-і тӧдлывлыны, ӧні Сӧвет-власт-
дырјыд курортјасад бурдӧдчӧны, корӧӧны ӑӧн-
віӑалун сӧмын ужалыгјас—робочейјас, крестӧна
да служашшејјас.

Комі крестӧна,-тіјан быдӧнлы колӧ тӧдны
ас областса курорт-јылыг да кыӑ-мыј вермӧмыг
отсавны сіӑӧс регыджык ештӧдны.

Итп. № 3639

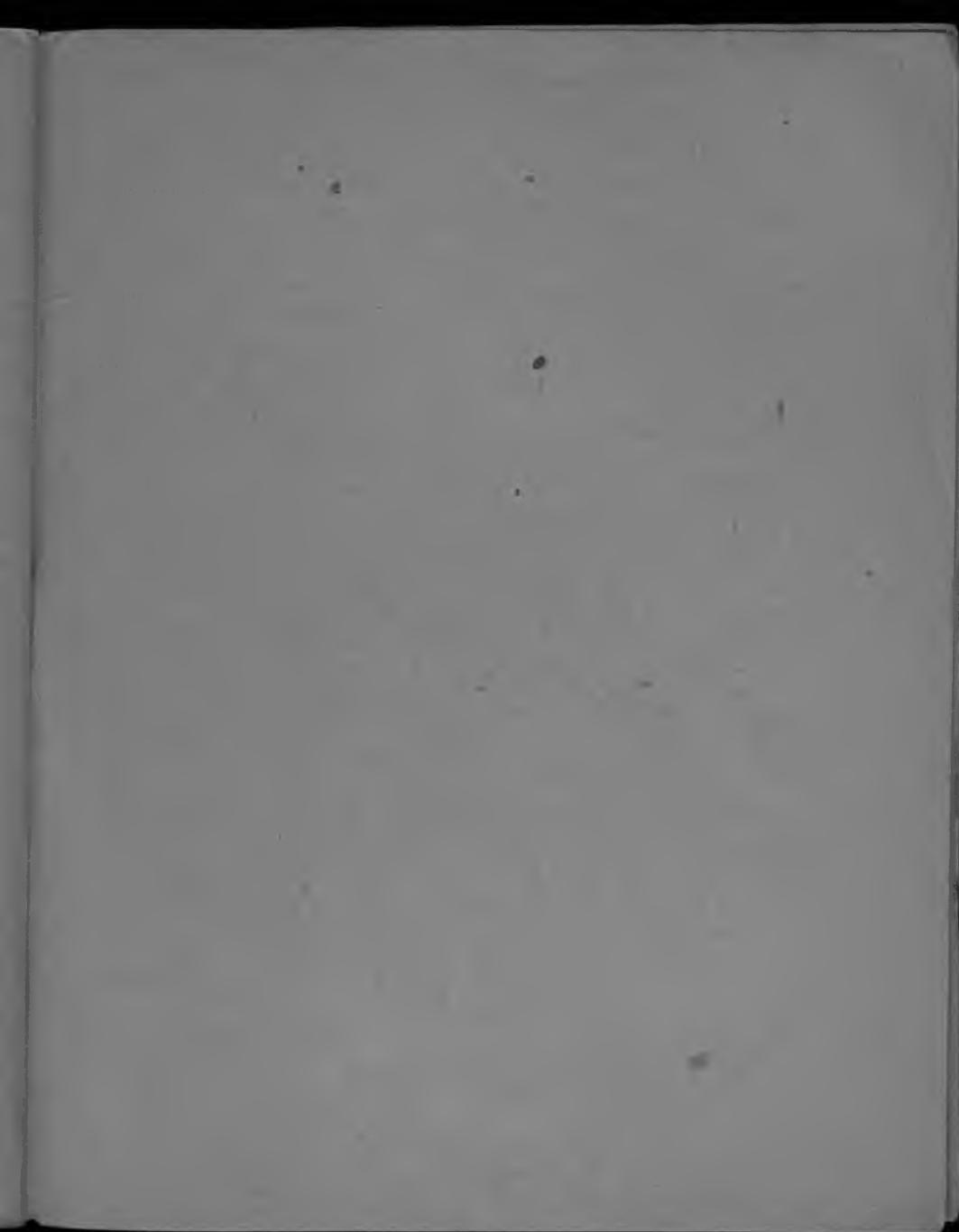
Јуӧртас.

Љистбок.

Ревматизм	3
Мыј сiјӧ ремаџизмыс да кыг лоӧ	8
Суставјас	12
Мыј лоӧ суставкӧд ревматизм-дырјi	13
Кыџi ревматизм вiсӧдӧ суставјасӧс	14
Куџа•вiсӧдыг сустав ревматизм	16
Чiг-јаж вiсӧдыг ревматизм	17
Ревматизм челаџлӧн	19
Ревматизм-коџ вiсӧмјас	20
Кыџ вiсчiгны ревматизм-вiсӧмыг	22
Кыџi бурдӧдны ревматизм-вiсӧмыг	24
Гереговса курорт	27

7828

Коми-3

2-732

доныс 18 ур

цена 18 коп.

Врач И. С. Коканин. РЕВМАТИЗМ.